

महाराष्ट्र लोकसेवा आयोग

भारतीय पोलीस सेवेतील अधिकाऱ्यांकरिता विभागीय परीक्षा

मुंबई, गुरुवार, दिनांक २७ जून २०१३

[वेळ : सकाळी ९-३० ते दुपारी १२-३०]

(एकूण गुण—१००)

पेपर क्रमांक १

मायनॉर ॲक्ट्स, बॉम्बे पोलीस ॲक्ट, वगैरे

(पुस्तकांसह)

सूचना.—(१) प्रश्न क्रमांक एक आवश्यक. उरलेल्यांपैकी कोणतेही चार प्रश्न सोडवा.

(२) प्रत्येक प्रश्नाचे गुण त्यासमोर दर्शविले आहेत.

(३) पुस्तकातील मजकुर जसाच्या तसा उतरविल्यास गुण कमी केले जातील.

	गुण
१. टिपा लिहा (कोणत्याही चार) :—	२०
(अ) सराईत गुन्हेगार	
(ब) अफुजन्य पदार्थ	
(क) सक्षम प्राधिकारी	
(ड) सरपंचाची निवडणूक	
(इ) मुंबई दारूबंदी अधिनियम अंतर्गत अपील व रिक्हीजन विषयक तरतुदी.	
२. निर्मित औषधीद्रव्ये म्हणजे काय ? निर्मित औषधीद्रव्ये निर्माण कर्त्यांवर केंद्र सरकारच्या नियंत्रण विषयक अधिकारांची चर्चा करा.	
३. ग्रामविकास समित्यांची घटना आणि कार्ये विशद करा.	२०
४. मुंबई दारूबंदी अधिनियमांतर्गत परवान्या वगैरे संबंधी राज्य सरकारचे सर्वसाधारण अधिकारांवर चर्चा करा.	२०
५. (अ) जेव्हा एखादा भगोडा गुन्हेगार दंडाधिकार्यासमोर पेश केला जातो त्यावेळेस प्रत्यार्पण अधिनियमान्चे अनुसारायची कार्यपद्धती विशद करा.	२०
(ब) प्रत्यार्पण अधिनियम, १९६२ अन्वये कोणत्या प्रकरणामध्ये दंडाधिकारी अटक वारंट जारी करू शकतात ?	१०
६. (अ) जिल्हा पोलीस दलावर कोणाचे नियंत्रण असते ?	५
(ब) वर नमूद केलेल्या नियंत्रकाला मुंबई पोलीस अधिनियम, १९५१ प्रमाणे असलेल्या शक्तींची (अधिकारांची) चर्चा करा.	१५

MAHARASHTRA PUBLIC SERVICE COMMISSION

**DEPARTMENTAL EXAMINATION FOR THE OFFICERS OF THE INDIAN
POLICE SERVICE**

MUMBAI, THURSDAY, 27TH JUNE 2013

[TIME—9-30 A.M. TO 12-30 P.M.]

(FULL MARKS—100)

PAPER I

MINOR ACTS, BOMBAY POLICE ACT, ETC.

(With Books)

N.B.—(1) Question No. *one* is *compulsory*. Solve any *four* questions out of the remaining questions.

(2) Marks are indicated in the margin.

(3) Indiscriminate copying from the books will be discounted.

	Marks
1. Write short notes (any <i>four</i>) :—	20
(a) Habitual offender	
(b) Opium derivative	
(c) Competent Authority	
(d) Election of Sarpanch	
(e) Appeal and Revision under Bombay Prohibition Act, 1949.	
2. What is manufactured drug ? Discuss the control of Central Government over the manufacturer of manufactured drug.	
3. State the constitutions and functions of Village Development Authority.	20
4. Discuss the general powers of State Government in respect of licenses, etc. as prescribed in Bombay Prohibition Act, 1949.	20
5. (a) Describe the procedure before the Magistrate under the Extradition Act, 1962 when the fugitive criminal appears before him.	20
(b) State, in what cases the Magistrate has power to issue warrant of arrest under the Extradition Act, 1962.	10
6. (a) Who has the control over Police Force in the District ?	5
(b) Discuss the Powers of such controller referred above as states in Bombay Police Act, 1951.	15

महाराष्ट्र लोकसेवा आयोग

भारतीय पोलीस सेवेतील अधिकाऱ्यांकरिता विभागीय परीक्षा

मुंबई, गुरुवार, दिनांक २७ जून २०१३

[वेळ : दुपारी २-०० ते सायंकाळी ५-००]

(एकूण गुण—१००)

पेपर क्रमांक २

(मायनॉर ॲक्ट्स) बॉम्बे मोटार व्हेईकल्स रुल्स, वगैरे

(पुस्तकांसह)

- सूचना.**—(१) अधिकृत पुस्तकातील सरसकट नक्कल विचारात घेतली जाणार नाही.
 (२) प्रत्येक प्रश्नाचे गुण समासात दर्शविलेले आहेत.
 (३) आवश्यक तेथे कायद्याच्या कलमाचा उल्लेख करावा.
	गुण
१. एखाद्या मालमत्तेसंबंधी वन गुन्हा घडल्यास अशा मालमत्तेचा कायदेशीर ताबा मिळविण्याचे पोलीस अधिकाऱ्यांचे अधिकार आणि त्यासंबंधी अवलंबाव्या लागणाऱ्या प्रक्रियेबाबत चर्चा करा.	१०
२. शिकारीच्या कोणत्या पद्धती बेकायदेशीर पद्धती आहेत. मुंबई वन्य प्राणी व वन्य पक्षी संरक्षण कायद्याच्या तरतुदीचा भंग करणाऱ्या व्यक्तीविरुद्ध कार्यवाही करण्याचे पोलीस अधिकाऱ्यांचे अधिकाराबाबत चर्चा करा.	१०
३. मोटार वाहन नियम, १९८९ अन्वये, मोटार वाहन चालविताना मोटार वाहन चालकावर कोणती कर्तव्ये व बंधने लादलेली आहेत ? चर्चा करा.	१०
४. हिंदू विवाह कायदानुसार, कोणता विवाह रद्द करण्यायोग्य आहे ? असा विवाह न्यायालयाने रद्द ठरविल्याचा निवाडा दिल्यास, न्याय निवाड्यापूर्वी गर्भधारणा झालेल्या बालकाचा कायदेशीरपणा कसा ठरविला जातो ?	१०
५. नागरी अधिकाराची व्याख्या द्या आणि सामाजिक व धार्मिक निःसमर्थकता लादण्याबद्दल कोणत्या शिक्षा आहेत ? स्पष्ट करा.	१०
६. अपराध्याला ब्रॉस्टल स्कूलमध्ये ठेवण्याचे न्यायालयाचे अधिकार आणि त्यासाठीच्या कार्यपद्धतीचे विवेचन करा.	१०
७. निरीक्षण गृहाची व्याख्या द्या. बालगृह, विशेषगृह आणि निरीक्षण गृह कशी स्थापीली जातात आणि ह्या गृहामध्ये काय फरक आहे ते स्पष्ट करा.	१०
८. मुंबई सावकारी प्रतिबंध कायदा, १९४६ प्रमाणे सावकारी परवाना रद्द करण्याचा अधिकार असलेले वेगवेगळे अधिकार स्पष्ट करून त्या संबंधिच्या प्रक्रिया व कार्यपद्धतीचे विवेचन करा.	१०
९. संक्षिप्त टिपा लिहा (कोणत्याही चार) :—	२०
(अ) परिविक्षा अधिकारी आणि त्याची कर्तव्ये	
(ब) बालविवाह प्रतिबंध अधिकाऱ्यांचे अधिकार आणि कर्तव्य	
(क) मुंबई सार्वजनिक वाहन कायद्याप्रमाणे सार्वजनिक वाहनासाठी परवाना केव्हा नाकारला जाऊ शकतो.	
(ड) अपचारी बालक आणि दुर्लक्षित बालक	
(इ) कर्ज.	

MAHARASHTRA PUBLIC SERVICE COMMISSION

**DEPARTMENTAL EXAMINATION FOR THE OFFICERS OF THE INDIAN
POLICE SERVICE**

MUMBAI, THURSDAY, 27TH JUNE 2013

[TIME—2-00 P.M. TO 5-00 P.M.]

(FULL MARKS—100)

PAPER II

(MINOR ACTS) BOMBAY MOTOR VEHICLE RULES, ETC.

(With Books)

- N.B.*—(1) Indiscriminate copying of an authority will be discounted.
(2) Marks are indicated in margin.
(3) Quoting of legal provisions wherever possible will be appreciated.

	Marks
1. Comment on powers of Police Officers, to seize the property in respect of which forest offence is committed and procedure there for.	10
2. Which methods are unlawful methods of Hunting ? Powers of Police Officers to deal against the persons violating provisions of Bombay Wild Animals and Wild Birds Protection Act, comment.	10
3. Duties and Obligations imposed on the Driver of a Motor Vehicle, by the Motor Vehicle Rules, 1989, while driving Motor Vehicle, comment.	
4. As per Hindu Marriage Act, which marriage is voidable marriage ? If such marriage is annulled by a decree of nullity. legitimacy of the child, be gotten or conceived before the decree, how determined ?	10
5. Define Civil Rights and explain punishments for enforcing social disabilities and religious disabilities.	10
6. Narrate powers of the Court to pass orders for detention in Borstal School, and procedure there for.	10
7. Define Observation Home, How Juvenile Homes, Special Homes and Observation Homes are established ? What is the difference between them ?	10
8. Narrate different authorities, prescribed under the Bombay Money Lenders Act, 1946, empowered to cancel the Licences and procedure there for.	10
9. Write short notes (any <i>four</i>) :—	20
(a) Probation Officer and his duties	
(b) Powers and duties of Child Marriage Prevention Officer	
(c) As per Bombay Public Conveyances Act, when Public Conveyances Licence can be refused	
(d) Delinquent Juvenile and Neglected Juvenile	
(e) Loan.	

CON 321

महाराष्ट्र लोकसेवा आयोग

भारतीय पोलीस सेवेतील अधिकाऱ्यांकरिता विभागीय परीक्षा

मुंबई, शुक्रवार, दिनांक २८ जून २०१३

[वेळ : सकाळी ९-३० ते दुपारी १२-३०]

(एकूण गुण—१००)

पेपर क्रमांक ३

पोलीस मॅन्युअल भाग - १ व ३ आणि मिस्लेनियस पोलीस सब्जेक्ट्स

(पुस्तकांसह)

सूचना.— (१) सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे.

(२) पुस्तकातून जसेच्या तसे उतारे लिहिणे अपेक्षित नाही.

	गुण
१. टिपा लिहा (कोणत्याही (पाच) :—	२५
(अ) गावची गुन्हे नोंदवही आणि गावची गुन्हे शाबीती नोंदवही.	
(ब) हिस्ट्री शीट्स (पूर्ववृत्त पत्रके).	
(क) मुंबई अभ्यस्त अपराधी अधिनियम. १९५९ प्रमाणे कारवाई.	
(ड) अंगुली मुद्रा तज्ञांकडून तपासणी.	
(इ) पंचनामा.	
(फ) पोलीस ठाणे आणि दूरक्षेत्राच्या तपासणीचा उद्देश आणि वारंवारता.	
(ग) शासकीय कर्मचाऱ्याने विवाहविषयक करार करणे.	
२. दखलपात्र गुन्हाची नोंदवही लिहिण्यासाठी पोलीस मॅन्युअलमध्ये काय सूचना आहेत ?	१५
३. गुन्हाच्या घटनास्थळी वरिष्ठ अधिकाऱ्यांच्या भेटीचे महत्त्व व उद्देश काय आहे ?	१५
४. फरारी आरोपीच्या बाबतीत करावयाची क्रियारीती काय आहे ?	१५
५. अपघाती व संशयास्पद मृत्यूची चौकशी करण्याची प्रक्रिया काय आहे ?	१५
६. धोकादायक स्फोटकांच्या हाताळणीबाबतच्या सूचना विशद करा.	१५

MAHARASHTRA PUBLIC SERVICE COMMISSION

**DEPARTMENTAL EXAMINATION FOR OFFICERS
OF THE INDIAN POLICE SERVICE**

MUMBAI, FRIDAY, 28TH JUNE 2013

[TIME—9-30 A.M. TO 12-30 NOON]

(FULL MARKS—100)

PAPER III

**POLICE MANUAL VOLUME - 1 AND 3 AND MISCELLANEOUS
POLICE SUBJECTS**

(With Books)

- N.B* —(1) All questions are *compulsory*.
(2) Ditto copying from the book is not expected.

	Marks
1. Write short notes (any <i>five</i>) :—	25
(a) Village Crime Register and Village Conviction Register.	
(b) History Sheets.	
(c) Action under the Habitual Offenders Act, 1959.	
(d) Examination by Finger Print Expert.	
(e) Panchnama.	
(f) Object and frequency of Inspection of Police Stations and Outposts.	
(g) Contracting of marriages by the government servant.	
2. What are the instructions in the Bombay Police Manual for writing up the Cognizable Crime Register ?	15
3. What is the object and importance of visitation by superior officers ?	15
4. What steps need to be taken in regard to an absconding accused person ?	15
5. What is the procedure for inquiries into Accidental or Suspicious deaths ?	15
6. What are the instructions in the matter of dealing with Dangerous Explosives ?	15

CON 297

महाराष्ट्र लोकसेवा आयोग

भारतीय पोलीस सेवेतील अधिकाऱ्यांकरिता विभागीय परीक्षा

मुंबई, शुक्रवार, दिनांक २८ जून २०१३

[वेळ : दुपारी २-०० ते सायंकाळी ५-००]

(एकूण गुण—१००)

पेपर क्रमांक ४

(अकाऊंट्स) पोलीस मॅन्युअल, भाग दोन, वगैरे

(पुस्तकांसह)

सूचना.—(१) कोणतेही पाच प्रश्न सोडवा.

(२) प्रत्येक प्रश्नाचे गुण समासात दर्शविण्यात आले आहेत.

(३) पुस्तकातील नियमांची केवळ नक्कल केल्यास गुण कमी करण्यात येतील.

(४) उत्तराचे समर्थनार्थ प्राधिकार नमूद करा.

१. थोडक्यात टिपा लिहा (कोणत्याही चार) :—	गुण
२०
(अ) कायम अग्रिम	
(ब) रोखवही	
(क) आवर्ती व अनावर्ती खर्च	
(ड) वित्तीय औचित्याची तत्त्वे	
(इ) पुनर्विनियोजन	
२. (अ) पदग्रहण अवधी व सवलतीच्या प्रतिक्षेचा काळ यांची तुलना करा.	१०
(ब) स्वीयेत्तर सेवा.	१०
३. (अ) सेवेतून बडतर्फ केले किंवा काढून टाकले किंवा निलंबित केले अशा शासकीय कर्मचाऱ्यास पुन्हा सेवेत घेते समयी सक्षम प्राधिकारी यांनी पुनर्नियुक्तीच्या वेळी कोणत्या बाबी पहिल्या पाहिजेत ?	१०
(ब) शासकीय कर्मचाऱ्यास कोणकोणत्या प्रकारच्या रजा अनुज्ञेय आहेत ?	१०
४. (अ) पोलीस अधीक्षक कार्यालयाचे अंदाजपत्रक तयार करतांना कोणकोणत्या बाबी विचारात घ्याव्यात ?	१०
(ब) सक्तीच्या व स्वेच्छेच्या कोणत्या रकमा निर्वाह भत्त्यातून वजा केल्या जातात ?	१०
५. (अ) पोलीस खात्याच्या आकस्मिक खर्चाचे प्रकार सांगा. आकस्मिक खर्चाची देयके पारित करतांना कोणकोणत्या बाबी तपासाव्यात.	१०
(ब) “कायदा व सुव्यवस्था” राखताना पोलीसांचा खर्च काढण्याच्या पद्धती सांगा.	१०
६. (अ) आहरण व संवितरण अधिकाऱ्यांची कर्तव्ये व जबाबदाऱ्या नमूद करा.	१०
(ब) अभिलेख्याच्या सुरक्षिततेबाबत काय दक्षता घेणे आवश्यक आहे ?	१०

MAHARASHTRA PUBLIC SERVICE COMMISSION

**DEPARTMENTAL EXAMINATION FOR THE OFFICERS OF
THE INDIAN POLICE SERVICE**

MUMBAI, FRIDAY, 28TH JUNE 2013

[TIME — 2-00 P.M. TO 5-00 P.M.]

(FULL MARKS — 100)

PAPER IV

(ACCOUNTS), POLICE MANUAL, PART-II, ETC.

(With Books)

N.B.—(1) Answer any *five* questions.

(2) The marks for each question are indicated in the margin.

(3) Indiscriminate copying of an authority will be discounted.

(4) Please quote rules in support of the answer.

	Marks
1. Write short notes (any <i>four</i>) :—	20
(a) Permanent advance	
(b) Cash book	
(c) Recurring and Non- recurring expenditure	
(d) Canons of financial propriety	
(e) Reappropriation.	
2. (a) Distinguish between joining time and compulsory waiting time.	10
(b) Foreign service.	10
3. (a) What are the points which are required to be looked into by the Competent Authority to order the reinstatement when a Government Servant who was dismissed or removed on suspended from service is now reinstated ?	10
(b) What are the kinds of leave admissible to a Government Servant ?	10
4. (a) What are the points to be considered while preparing budget of office of the superintendent of police ?	10
(b) What are the compulsory and optioned deductions to be made from the subsistence allowance ?	10
5. (a) What are the types of contingent expenditure of Police Department ? What are the checks to be applied while passing contingent bills ?	10
(b) What are the procedure of expenditure calculations of police during "Law and Order" ?	10
6. (a) State the duties and responsibilities of Drawing and Disbursing Officer ?	10
(b) What are the precautions to be taken regarding safety of records ?	10

महाराष्ट्र लोकसेवा आयोग

भारतीय पोलीस सेवेतील अधिकाऱ्यांकरिता विभागीय परीक्षा

मुंबई, शनिवार, दिनांक २९ जून २०१३

[वेळ : सकाळी ९-३० ते दुपारी १२-३०]

(एकूण गुण—१००)

पेपर क्रमांक ५

इन्सपेक्टर जनरल ऑफ पोलीस यांच्या स्टॅडींग ऑर्डर्स

(पुस्तकांसह)

सूचना.— (१) सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे.

(२) पुस्तकातून जसेच्या तसे उत्तरे उतरविणे अपेक्षित नाही.

	गुण
१. बेपत्ता व्यक्तीच्या विषयी तपासामध्ये तपासी अधिकाऱ्याने कोणती खबरदारी घेतली पाहिजे ?	१०
२. तत्परतेने तक्रार दाखल करून घेण्याबाबत पोलीस महासंचालक यांनी कोणते निर्देश दिलेले आहेत ?	१०
३. राज्यामध्ये दोषसिद्धीची टक्केवारी सुधारण्यासाठी पोलीस अधिकाऱ्यांनी कोणत्या उपाययोजना करावयास हव्यात ?	१०
४. थोडक्यात टिपा लिहा :— (अ) राज्य पोलीस मुख्यालयाचे वार्तापत्र (ब) पोलीस ठाण्यास असलेले ग्रंथालय.	१०
५. घटनास्थळी मिळून आलेला पुरावा शास्त्रीय तपासणीसाठी पाठविण्याबाबत शिष्टाचाराचे काय नियम आहेत ?	१०
६. समाजातील “समाज दुर्मिमुख” घटकांकडून दाखल करण्यात आलेल्या तक्रारी हाताळण्यासंबंधी मार्गदर्शक तत्त्वे काय आहेत ?	१०
७. कायदा व सुव्यवस्था सुरळीत ठेवण्याबाबत कोणत्या उपाययोजना व खबरदारी घ्यावयास पाहिजे ?	१०
८. गुन्ह्याचे घटनास्थळ अबाधित राखून ठेवण्याबाबत घटक प्रमुखाने कोणत्या उपाययोजना करणे आवश्यक आहे ?	१०
९. थोडक्यात टिपा लिहा :— (अ) जिल्हा पोलीस दल आणि पोलीस आयुक्तालय अंतर्गत पोलीस कर्मचारी यांना साप्ताहिक सुट्टी मिळण्यासाठी घटक प्रमुखांनी काय खबरदारी घ्यावी ? (ब) जिल्हा पोलीस दल आणि पोलीस आयुक्तालय अंतर्गत पोलीस कर्मचारी यांना अर्जित रजा उपभोगण्यासंबंधी घटक प्रमुखांनी काय खबरदारी घ्यावी ?	१०
१०. वरिष्ठ पोलीस अधिकाऱ्यांच्या कार्यालयात आणि निवासस्थानी पोलीस कर्मचाऱ्यांची नियुक्ती करण्यासंबंधी काय मार्गदर्शक तत्त्वे आहेत ?	१०

MAHARASHTRA PUBLIC SERVICE COMMISSION

**DEPARTMENTAL EXAMINATION FOR OFFICERS
OF THE INDIAN POLICE SERVICE**

MUMBAI, SATURDAY, 29TH JUNE 2013

[TIME—9-30 A.M. TO 12-30 P.M.]

(FULL MARKS—100)

PAPER V

INSPECTOR GENERAL OF POLICE'S STANDING ORDER

(With Books)

N.B.—(1) All questions are *compulsory*.

(2) Ditto copying from the books is not expected.

	Marks
1. Enumerate the Police Response and desired Police Intervention in cases of Missing Persons.	10
2. What are the directions issued by the Director General of Police in respect of prompt Registration of complaints ?	10
3. What are the steps to be taken by officers to improve percentage of convictions in the state ?	10
4. Write short notes on :—	10
(a) Gazette of the State Police HQR.	
(b) Library at Police Stations.	
5. What are the protocols for collecting evidence and forwarding for scientific evaluation ?	10
6. What are the guidelines for monitoring of complaints lodged by socially disadvantaged sections of society ?	10
7. What are the steps / precautions to be taken to ensure successful handling of Law and Order situations ?	10
8. What measures should be taken by the unit Commanders for preservation of scene of crime ?	10
9. Write short notes on :—	10
(a) Steps to be taken by the unit Commanders for Ensuring weekly off Availment in District and Commissionerates.	
(b) Steps to be taken by the unit commanders for Ensuring EL Availment in District and Commissionerates.	
10. What are the Yardsticks prescribed by the Director General of Police for deployment of Police personnel at senior officers' offices and Residences in Districts and Commissionerates ?	10